

Илија Марчетић

докторанд

Човек као личност (ипостас) догађаја слободног и праштајућег самосаопштења Божјег у контексту православне христологије и антропологије

Сажетак: Ова богословска студија описује еклисиолошку антропологију која препознаје човека као личност, што значи као биће заједнице, и следствено томе, упућује на антрополошки оптимизам, на могућност личног (личносног, ипостасног) постојања човека које је Бог даровао човечјем бићу и природи, у заједништву са Оваплоћеним и Васкрслим Богочовеком. Да би постојала могућност таквог позитивног исхода православне антропологије, било би целесходно да истакнемо да је тај оптимистички резултат просополошке теологије, тј. да човек од датог и задатог бића постаје личносно биће (превазилазићи индивидуалност као егоизам), омогућен призивом Божје љубави, Његовим Откривењем, и како би се још могло рећи, Његовим самосаопштењем (Selbstmitteilung Gottes).

Кључне речи: човек, личност, ипостас¹, Боговаплоћење, Selbstmitteilung Gottes, христологија десценденције (христологија силаска), Царство Божје, есхатон

Уводна реч

Човек је створен као иконично биће Очинске љубави Божје са посебним даром слободе ради остварења Тајне Христове, стицања бесмртног начина постојања у контексту домостроја спасења. Такође, Божје очекивање је било (и јесте) такво да ће човек тај дар пројавити тако што ће га изразити као сопствено слагање са Божјом вољом — да се човек кроз Личност Христову обожи и на тај начин постане бесмртни син Божји по благодати. Дакле, дар слободе се јавља као она особеност човечја која има егзистенцијално значење и онтолошку импликацију по човеково постојање.

Сусрели смо се са богословским термином *самосаопштење Божје* (Selbstmitteilung Gottes) који је веома значајан за христолошку и сотириолошку тему. Сам израз је према теолингвистичком контексту употребљаван у немачкој лингвистичкој традицији теолошке мисли Карла Ранера. Његов семантички домен² је веома садржајан и као такав пружа могућности да се користи и у широј хришћанској богословској лексикологији: овај богословски лексички израз означава суштину Божје милости и представља апсолутно слободни чин Божје љубави која се саопштава

¹ Термин „ипостас“ (ή *υπόστασις*) је употребљен како је подразумеван у теологији, семантици и лексикологији кападокијских Отаца (коментар аутора).

² Приликом превођења овог богословског израза немачке теолошке лексикологије од значајне помоћи је било разматрање богословских размишљања Епископа новосадског и бачког др Иринеја Буловића који је у својој студији *Философски и хришћански појам о Богу* изнео мисао о томе да се лични Бог свете библијске историје открива, *припошћивава* и *дарује* човеку у сталном дијалогу и заједници са њим (упореди са И. Буловић, „Философски и хришћански појам о Богу“ у *Појам Бога у философији*, зборник радова, Нови Сад 1996, 129.) Следствено томе, указујемо на сродност лексичког појма *самосаопштење Божје* са изразом *припошћивање Божје*, као и са изразом *даривање Божје*, који у својој студији користи Преосвештени Епископ, а у вези је са нашем темом.

човеку и анђелима, и у њему се показује и шта то значи када се исповеда вера у Бога који је љубав (1 Јн 4, 8). Богословски израз описује да Бог као Творац у својој милости не саопштава само једно божанско постојање о Себи путем Откривења него се Сâм дарује у смислу да се може тврдити да је Он и Дародавац заједнице са Собом при чему је та заједница и дар Његовог самосаопштења. На тај начин, уласком есхатона у историју, то јест самосаопштењем трансцедентног Бога (Који постаје иманентан човеку у Тајни Боговаплоћења) створена бића постају просветљена и искупљена (спашена) Божјом највластитијом стварношћу. Бог је Онај који се у Својој посебности и слави може даровати створеним бићима. Дар Божје заједнице човеку путем Његовог самосаопштења јесте сотириолошка нада јер сведочи о реализацији љубави Божје према свету и представља, такође, и динамички принцип љубави човека према Богу. Бог је Дародавац, заједница са Њим је дар, а човек је динамички прималац Божје објаве која се у пуноћи своје милости открила у догађају Боговаплоћења, при чему је сâм Бог Син постао један од људи, Син Човечији.

Христологија која тражи и човек као прималац објаве божанског Логоса Христа

У складу са претходно изреченим, овде се ради о човековој могућности да реално може да искуси спасење захваљујући Христовом богочовештву, при чему православни мислилац по питању христологије наглашава *христологију силаска христологију десценденције, односно христологију „од одозго“*³ (лат. *descensus*, силазак; *descensio*, силажење; *христологија силаска* или *христологија „од одозго“*; ен. *Christology from above* (код списа Паненберга), нем. *Deszendenzchristologie*) као онај христолошки метод учења о Богочовеку који представља почетак свих христолошких размишљања јер подразумева *ипреезисџенцију и божанску ѿрироду Лојоса Божјеј* на сâмом почетку христолошких разматрања. Свакако, и алтернативни христолошки метод којим се служи *христологија асценденције*⁴ (лат. *ascensus*, узлазак, *ascensio*, узлажење, успињање; *христологија узлажења* или *христологија „од доле“*; ен. *Christology from below* (код списа Паненберга), нем. *Aszendenzchristologie*) показује интересовање за Христово богочовештво, међутим, ту је проблематично што се на почетку христолошких разматрања не полази од преегзистенције Божјег Логоса него од историчности Сина Човечјег, па се тек онда, на основу историчности Христове, долази до преегзистенције Божјег Логоса. То би онда значило да је постајање Бога човеком истовремено завршетак и циљ христолошких размишљања, при чему се занемарује чињеница да је постајање Бога човеком, заправо, почетак христолошких разматрања. Зато, сматрамо да је христолошки метод *христологије силаска* (вечног Логоса Божјег на свет) оправдан и можемо га назвати и *ѿрансцеденѿалном христологијом*, будући да подразумева импликације Халкидонског Ороса вере као и христолошка учења светог Лава Великог и светог Кирила Александријског. Трансцедентална христологија као таква описује човеков чин надања за самоодећањем Божјим које може бити сагледано и у довршењу долазећег Царства Божјег у будућности као и у приближавању тог Царства човеку и свету у Личности Оваплоћеног и Васкрслог Месије.

³ K. Rahner, *Grundkurs des Glaubens — Einführung in den Begriff des Christentums*, Freiburg, Basel, Wien 2008, 173. „Wenn einem Jesus als der Christus faktisch einal begegnet ist, hat auch die Idee eines Gottmenschetums, eines Kommens Gottes in usere Geschichte, also eines Deszendenzchristologie, ihre eigene Bedeutung und Kraft.“ („Ако је неко фактички сусрео Исуса као Христâ, онда своје особито значење и своју снагу има и идеја дојочовештâва, уласка Боâ у нашу историју, дакле, ѿологија десценденције“; превео са немачког И. Марчетић).

⁴ Ibid., ibid.

Таква аутентична православна христологија која подразумева силазак (descensus) Бога у свет подразумева Божју иницијативу и Његово трагање, жудњу за човеком. У том смислу можемо говорити да је то *христологија која изражи изгубљеног човека* (уп. Мт 18, 12–13; Лк 15, 3–7).⁵ Трагање Бога за човеком обраћа се слободно историји човечанства при чему се *самосаопштиње Божје* дешава у слободном прихватању (in freier Annahwendig) од стране слободних субјеката и то у једној заједничкој историји (in einer gemeinsamen Geschichte). Даривање Бога човеку је историјско, дешава се у историји и обраћа се интеркомуникацији људи јер само на тај начин може се историјски дешавати човеково прихватање тог Божјег самодаривања, будући да се човек налази у историји. Овде би било целисходно напоменути још једну констатацију: човеково прихватање Божјег самодаривања у Тајни Оваплоћења Христовог има, такође, не само историјску него и космичку импликацију будући да је и природа спасена кроз спасеног човека. Догађај Божјег доласка у свет потребно је увек разумевати у смислу да је заиста био историјски — у категоријама времена и простора, као посебан догађај који се обраћа свим генерацијама у историји. Прихватање Божјег самодаривања од стране појединачних слободних личности дешава се преко односа који створена бића заузимају према догађају Божјег самосаопштења.

Света (свештена) историја (Heilsgeschichte) почиње позивом праоца Авраама, али ту је потребно истаћи и следеће: тумачење старозаветне историје спасења могуће је само у Христу јер и таква историја се тада разуме као најнепосреднија и најближа предисторија оваплоћеног Бога. У складу са таквим разматрањем за нас постоје две базе полазишта у нашој историји спасења категоријалне одређености: то су *йочешак* и *йуноћа* историје спасења у Христовој Личности, при чему почетак сматрамо догађај Његовог Оваплоћења, а пуноћу — догађај Његовог Васкрсења, односно догађај Његовог славног Другог доласка. На основу свега реченог сасвим је евидентно да сакрална историја има потребу за сотириолошком христологијом силаска (десценденције), односно потребу за апсолутним божанским Спаситељем. Божански Спаситељ (Месија) је историјска Личност у којој је: а) ток процеса самосаопштења Божјег несумњиво присутан, б) у којој се објава Бога спознаје као евидентна, в) у којој ток процеса самодаривања Божјег долази до врхунца при чему се тај процес збива у историјској реалности. У чистој историји слободног дијалога између Бога и човека који нуди свештена историја спасења може се замислити полазиште на којем је једнозначно дата чињеница о Божјем доласку ка човеку, о доласку који представља радост и победу која пружа ток Божје објаве у том описаном дијалогу. Притом мислимо на победу као превазилажење смртности и радост постајања човека као личности, и то вечне личности, као апсолутног и непоновљивог бића. На то указује и људска профана историја у којој се у делима људи, почевши од великих градитељских подухвата до уметничких остварења, огледа човекова тежња за личним и бесмртним животом (просопологија и сотириологија), при чему човек може све то да постигне само уз једну конкретну божанску Личност као што

⁵ Мт 18, 12–13: „Шта вам се чини? Ако неки човек има сто оваца ња залутиа једна од њих, не остави ли деведесет и девет у њанини, и иде ње изражи ону залутиалу? И ако се догоди да је нађе, заистиа вам кажем да се њој радује више него оним деведесет и девет шито нису залутиале.“; Лк 15, 3–7: „Који човек од вас, имајући сто оваца и изјудивши једну од њих, не остави деведесет и девет у њустини и не иде за изјудљеном док је не нађе? И кад је нађе, мейне је на рамена своја радујући се. И дошавши дома, сазове њријашеле и суседе јоворећи им: Радујте се са мном, јер нађох овцу своју изјудљен. Кажем вам да ће тако дити већа радости на небу збој једноа ѡрјешника који се каје, неголи за деведесет и девет ѡраведника који немају ѡштребе за ѡкајањем.“

је оваплоћени Богочовек Исус Христос. Зато можемо говорити о Христу као о апсолутном Спаситељу (*der absolute Heilbringer*, литерарно преведено „апсолутни Доносилац спасења“, коментар аутора).

Апсолутним спасењем називамо управо тај почетак иререверзибилне радосне историје спасења која представља пуноћу времена. Ми говоримо о томе да се пуноћа есхатона пројављује у историји кроз личност Богочовека при чему никако не искључујемо реалност историчности, него само примећујемо снагу историјског кретања према циљу; и када мислимо на историју и историчност сматрамо да се она креће према отворености будућности, говоримо о томе да је историја *ношена будућношћу*, есхатонотом (*gerade darum und insofern von dieser Zukunft getragen*).⁶ Штавише, есхатолошка димензија у историји је омогућена Христовим рођењем са коначним циљем да се успостави Царство Божје на земљи. Христос као истинити Спаситељ и Месија је уведен у историју делатношћу Духа Светога и тиме је већ почела да се остварује есхатолошка димензија у историји будући да је Началник Царства Божјег дошао у историју.

Христологија која тражи изгубљеног у историји човека претпоставља, дакле, чињеницу да је потребно да апсолутни Спаситељ, што Христос јесте, буде не само Бог него и истински човек. То је Бог који ће постати истински савршени припадник човечанства што, уосталом, сведочи и христолошки догмат: Исус Христос, Син Божји и Бог Син, је, уистину, и човек, припадник човечанства, припадник човечанства у биолошком смислу речи, човек који је у својој духовној, самилосној и харизматичној субјективности једнак нама, са тим да рођење Христово и начин Његовог оваплоћења јесу Божја делатност, али делатност на коју је достојан припадник људског рода кроз личност Богородице пристао својом слободном вољом (сматрамо за сходно да се подсетимо да Христос као вечни Син Божји има вољу увек сагласну Очевој вољи). Богочовечност Христова се не сме разумети као да би се Бог, односно Логос, са циљем сотириолошког деловања у извесној мери обукао и прикрио привидном човечношћу како би се показао у историји унутар света. То никако, јер је Христос заиста истински човек, Богочовек, он једноставно поседује све што припада једном човеку. Темељни христолошки израз, следствено томе, и јесте *Овайлоћење (ујеловљење) Христиво*, материјализацију божанског Логоса у људском телу. На Јовановим речима из Јн 1, 14 *ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο* заснована је суштина христолошког догмата о божанском Логосу и у потпуности изражен противдокетистички став јеванђелске поруке.

Изворна теологија Христовог Васкрсења као основно полазиште за теологију уопште и самосаопштење (самодаривање) Божје

Већ је истакнуто да се веза између бића Божјег и бића човековог проналази у Оваплоћеном и Васкрслоту Христу и у светој историји спасења. Та историја није само једна арена у којој се води борба човекова против друштвеног зла, него арена у ко-

⁶ K. Rahner, Ibid., 189.: „*Aber wenn wir die Geschichte als eine denken, dann ist diese Geschichte, auch wenn sie gleichsam eine Offene einer Zukunft geht, gerade darum und insofern von dieser Zukunft getragen. Das Ziel ist nicht nur das, was als nicht Vorhandenes in der Geschichte hergestellt, gemacht, erreicht wird, sondern auch schon ‚causa finalis‘; Ursache, bewegende Kraft der Bewegung auf das Ziel. Erst dann ist schlechthin unwiderrufliche Selbstmitteilung von beiden Seiten aus gegeben und geschichtlich — kommunikativ in der Welt anwesend.*“ Такође, упоредити са И. Мидић, *Биће као есхатолошка заједница*, Пожаревац 2008, 32.: „*Библјиска есхатологија, као што смо већ рекли, иррејиставља долазак Месије о остварење Царства Божје на земљи... То значи да је рођење Христиво долазак есхатона у историју.*“

јој човек води борбу против очаја и смртности. Историја спасења у Христу има превасходно онтолошки карактер, па тек онда социјални јер подразумева да човек Христом превазиђе смртност, да је победи и да стекне благодатну бесмртност. Зато када мислимо на историју спасења која је омогућена у Христовој Личности, иако се у контексту подразумева да природа створених бића јесте — створена, истовремено створена бића у таквој сакралној историји учествују у благодатним енергијама Божјег живота.⁷ Упркос својој трансцедентности Бог је, што је веома важно, открио Себе нама у Христу. Ово самодаривање Божје човеку, самосаопштење Божје, омогућено Христом, јесте и тема есхатолошке сентенце апостола Јована Богослова који је рекао да „*ћемо Га видети као што јесће*“ (1 Јн 3,2).⁸

Оно на шта је свети апостол мислио јесте Откривење са онтолошким контекстом и посебно Откривење Бога као Личности, или, речено језиком кападокијских Отаца — *како Бој јесће*.⁹ То будуће искуство које библијски текст обећава јесте и личносно и искуствено и у вези је са чињеницом да када смо спашени у Личности Сина Божјег, као деца Божја, имамо могућност да Христовог Оца зовемо нашим сопственим Оцем, речју *Авва* која изражава најсуптилнију везу са Богом као Оцем (Гал 4, 6–7).¹⁰ То посиновљење човека у Христу има онтолошки карактер и повезано је са оним што се, према светом Максиму Исповеднику, зове *дићем* као *добро-дићем* и *вечно-дићем*.¹¹

На тај начин, када смо усиновљени као синови Божји у Јединородном Сину Божјем по природи, однос који постоји између Оца и Сина понуђен је и нама у Светоме Духу, при чему се реализује онтолошка димензија нашег спасења. Догађај Васкрсења Христовог је пројавио да се љубав Бога Оца свету пројављује, самосаопштава, приопштава у Личности Сина Божјег, Исуса Христа, јер је Бог тиме што је васкрсао Исуса показао да је Исус заиста Његов љубљени Син. Након догађаја Васкрсења Христовог, хришћанин има природну жељу за сазнањем шта је истина света, више него шта је реалност света. Заједно са Васкрслим Христом хришћанин хода кроз историју знајући да је смртност побеђена, и да познање Истине Божје јесте могуће као слободан сусрет са Васкрслим Сином Божјим што је делатност Бога Оца Духом Светим. Зато је Личност Васкрслог Христа извор сваке аутентичне теолошке мисли јер подразумева Христову Пар — усију, у оквиру пасхално — пентикосталне тајне, Христово ипостасно откривање и даривање нашој слободи и љубави.¹² На тај начин сврховитост теологије уводи човека у присуство Васкрслога Спаситеља Који је присутан међу нама на начин који се тиче онтологије и вечног постојања човека. Зато бисмо рекли да је теологија Цркве превасходно опис тог и таквог искуства заједнице у којој она богословствује ходаћи вером и новим начином постојања *онтолошке радосији* који је утемељен на искуственој заједници са

⁷ J. D. Zizioulas, *The One and the Many — studies on God, Man, the Church and the World Today*, Sebastian Press, 2010, 35.

⁸ Ἀγαπητοὶ νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐτῶ ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῆ, ὁμοιοὶ αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτόν, καθὼς ἐστίν.

⁹ J. D. Zizioulas, *Ibid.*, 35.

¹⁰ Ὅτι δὲ ἐστε υἱοὶ, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον· ἀββα ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ δοῦλος ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.

¹¹ J. D. Zizioulas, *Ibid.*, 36.

¹² Упоредити са М. Васиљевић, „Догмати и живот Цркве између трансцедентности и контекстуалности“ у *Српска теологија данас 2011.*, зборник радова, Београд 2012, 221. Владика Максим је целисходно нагласио да Христова *Пар-усија* (присуство) представља откривење Личности Његове у пуноћи, личносно деловање постојања, долазак из одсуства у присуство.

Васкрслим Божјим Сином. Имајући ово у виду, црквеној теологији је страна свака метафизика патње, па и кенотичка теологија у којој нема претпоставке новопасхалне радости. Христова васкрсна радост има примат и над радосном тугом јер етос Литургије има такву интенцију да уводи само у радост Онога који је заиста васкрсао, и следствено томе, у Литургији свака радосна туга прелази у ту *новонахвалну радост*.¹³

Закључно разматрање

На основу претходно изреченог, можемо бити сигурни да догађај Васкрсења Господњег открива ту нову реалност по питању христологије у односу на њено разумевање као и на разумевање израза самосаопштење Божје. Посредством свог славног Васкрсења Христос је потврдио да је Он апсолутни Спаситељ Којим је омогућено Божје самосаопштење и самодаривање. Христос је тај Син Божји Којега жели исказати новозаветна и црквена христологија, Он је Логос Божји, преегзистентни Логос са његовом људском реалношћу као таквом — наравно — због његове слободне жеље да прими ту реалност — а да се тиме не западне у „двоструко синовство“ што је одбацила класична христологија потврђујући апсолутност једнога Сина — Господа. Јер Он није „слуга“ у неком низу пророка, Он је, дакле, Син; Он не пружа само неку реч о Богу, Он је, дакле, као Личност — Реч Божја: Он као Логос Који нам је исказан у свему ономе што је Он био, што јесте и како је коначно пројављено Његовим Васкрсењем. Нама је исказана христологија која полази од јединства Исусове Личности и искуства Његовог Васкрсења. Када се говори о новим контекстуалним интерпретацијама класичне правоверне христологије то мора остати полазна тачка као и то да је место сусрета, односно сједињења двеју природе Личност преегзистентног Логоса, зато што је један те исти Логос божански Субјект, ипостасни Поседник (Носилац) тих двеју природа. Наука о *unio hypostatica* следствено имплицира и христолошки домен науке о *communicatio idiomatum*, односно, о томе да се природе у Христу не мешају да би дале трећу природу, него се међусобно тако односе (обавезно истичемо да Логос њима делује у том одношењу јер природе не могу саме да делују без Личности Логоса (!)) да постоје нераздељиво (опет, по Логосу, не саме од себе (!)) и непомешане, несливене (међу собом). Прави Субјект и Вршилац радње, и у онтичком и логичком смислу, јесте Логос — Субјект Који је *ὑπεεξιστηνίστα* у односу на *τὴν* сједињење *ἡ*природа (Несторије ово није уважаио и зато је пао у христолошку јерес). Из тога произилази да би хришћанин требало да најпре неспутано и са сигурношћу пројављује такву христологију у своме животу, у једној вери Цркве, нарочиту у односу на веру у њеног Васкрслог Господа. Такав хришћанин врло добро познаје значење апостолских речи упућених Спаситељу: *Господе, коме ћемо отићи? Ти имаш речи живоџа вечности* (Јн 6, 68).¹⁴

Било би значајно размотрити још једно теолошко питање: ако знамо да је истина у есхатону, поставља се питање зашто већ та истина није у пуноћи пројављена још на почетку времена? Одговор на ово питање ћемо потражити у христологији Васкрсења, или *нахвалној христологији*. На почетку, рецимо да је Христос као оваплоћена Истина ипостасно открио Себе као Истину у своме славном Васкрсењу и тај догађај, догађај Васкрсења Његовог, већ представља један догађај из есхатона

¹³ Ibid., 212.

¹⁴ Ἀλεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.

(суштински есхатолошки догађај)!¹⁵ Разматрајући суштину објављивања и самосаопштења божанске Истине од неког догађаја, христолошки посматрано, тај догађај је изнад свих других у сакралној историји — догађај Христовог Васкрсења. Зато, Истина из есхатона је већ пројављена, јер Васкрсење Христово јесте есхатолошки догађај који се десио у историји (или историјски догађај који је пројавио есхатон). Догађај Васкрслога Господа представља фундаментални основ истинске христологије. За прве библијске хришћане у палестинској заједници било је битно нагласити да Васкрсење Христово показује да Исус Христос јесте есхатолошки Месија. Следствено томе, сазнање о Месији се не базира на првенствено неком епистемолошком нивоу макар он био постављен и као импликација библијске егзегезе, него превасходно на *васкрсном искуству Христиа* које је, након Вазнесења Његовог и седења са десне стране Бога Оца, доступно у светој Литургији. Онтологија љубави Христове која подразумева заједницу човека са Богом показује Васкрсење Христово истинском светлошћу за разумевање христологије и суштинске поруке самодаривања и самосаопштења Божјег у историји. Васкрсли Христос је сео са десне стране Бога Оца. Богочовек је Посредник целог човечанства, Посредник између Бога и људи. Христове речи из Јн 17, 1–26 нам откривају управо онтолошки смисао христолошке љубави, Христос се молио да они које му је Бог Отац поверио буду заједно са Њим како би гледали Христову есхатолошку славу која му је дата од Бога Оца јер Га је Бог љубио пре постања света. Христос се, знајући да се враћа Оцу своме, молио да оне које му је Отац дао, Отац сачува у своје Име јер они остају у свету. У том свету је могуће имати Христову радост (онтолошку Христову васкрсну радост) и то у њеном испуњењу. Знајући да они које му је Бог поверио остају у свету, Христос се није молио да они буду узети од света, него да буду сачувани у Божје име, да буду сачувани од злога. *Посвети их истинном Твојом: реч Твоје јесте истина* — изразио је Спаситељ у својој *Првосвешћеничкој молитви* указујући на то да познање Истине јесте могуће код оних који су у свету, али то познање јесте благодатни дар Божје љубави и милости. Васкрсење Христово је, дакле, повезано са описаном онтологијом љубави, јер Васкрсли Богочовек у своме сећању чува „оне које му је Отац дао“. Христово посредништво и месијанство омогућују човечанству да оно има истинско заједништво са Богом Оцем.

У складу са тим, христолошки посматрајући, оно што у потпуности доноси победу над смрћу и над пропашћу јесте догађај Васкрсења Спаситеља, док је оваплоћење Његово почетак пута ка тој победи. Зато је христологија увек *џро-васкрсна*, *џро-џасхална*. Танатолошки проблем је суштински проблем човека и решење овог проблема може се пронаћи у пасхалним доменима христологије: Христос је заиста победио смрт и васкрсао као Првенац од оних који су умрли. У Њему је на есхатолошки начин већ подеђена смрт оних који су умрли, који ће искусити васкрсни живот приликом Његовог поновног доласка. Описујући импликације Васкрсења Христовог по вечни живот људи, апостол Павле је истакао да након васкрсења умрлих и чудесног преображења у бесмртност телесно живих хришћана који буду у животу дочекали Долазак Господњи, Христос ће укинути сваку власт и хијерархију предајући Царство Богу Оцу. Васкрсење Христово укида све облике хијерархије створених бића какве је познавала јелинска онтологија, или, пак, јеврејска онтологија, стога је библијски псалмопевац усхићено узвикнуо *Ко је џај Цар славе?* (Пс 24, 8), задивљен догађајем да је један Син Човечји сео са десне стране Бога

¹⁵ Упоредити са М. Васиљевић, *History, Truth, Holiness*, Sebastian Press, 2011, 36.

Оца као *једносушћан, еквалан Боју њо дожансџву*, што указује на то да људска природа кроз Личност Христову учествује у слави и прослављењу које јој је донео Богочовек. Другим речима, људска природа аутентично учествује као прослављена у Личности Васкрслог Богочовека.¹⁶ Процес самосаопштења Божјег човеку се заснива на Христовој Личности што је омогућено Христовим доласком у историју. Христово Оваплоћење које се догодило у историји — најзначајнији историјски догађај афирмише историју; истовремено, есхатолошка реалност догађаја Васкрсења Христовог ослобађа од окова историје, сведочећи о томе да догађај Господњег Васкрсења даје значење и творевини, и Боговаплоћењу и, следствено томе, историји и спасењу човека.¹⁷

Man as a Person (Hypostasis) of the Event of Free and Compassionate Self — communication of God in the Context of the Orthodox Christology and Anthropology

Summary: This theological study describes the ecclesiological anthropology that knows the man as a person, which means as a being of community, and consequently, indicates the anthropological optimism, the possibility of personal (hypostatic) existence of man that God has given to the human being and nature, in union with the Incarnate and Resurrected God — man. In order to have the possibility of such a positive outcome of the Orthodox Christian anthropology, it would be appropriate to point out that this optimistic result of personalistic theology, ie. that one man from the given being can become the personal being (surpassing individualism as egoism), is enabled by invocation of God's love, His revelation, and how else could be say, by His Self — communication (Selbstmitteilung Gottes).

Key words: man (the human being), person (personhood), hypostasis, Incarnation of God, Selbstmitteilung Gottes, Christology from above, the Kingdom of God, the eschaton

Извори

Novum Testamentum Graece et Latine, Nestle — Aland: Textum Graecum post E. et E. Nestle communiter ediderunt B. et K. Aland / J. Karavidopoulos / C. M. Martini / B. M. Metzger; Textus Latinus Novae Vulgatae Bibliorum Sacrorum Editioni debetur, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993.

Светло Писмо Нови Завјей, превод Комисије Светог Архујерејског Синода Српске Православне Цркве, Београд 2003.

Цитирана и помоћна литература

K. Rahner, *Grundkurs des Glaubens — Einführung in den Begriff des Christentums*, Freiburg, Basel, Wien 2008.

J. D. Zizioulas, *The One and the Many — studies on God, Man, the Church and the World Today*, Sebastian Press, 2010.

Еп. Иринеј Буловић, „Философски и хришћански појам о Богу“ у *Појам Боја у философији*, зборник радова, Нови Сад 1996.

Еп. Игнатије Мидић, *Биће као есхатолошка заједница*, Пожаревац 2008.

Еп. Максим Васиљевић, *History, Truth, Holiness*, Sebastian Press, 2011.

Еп. Максим Васиљевић, „Догмати и живот Цркве између трансценденности и контекстуалности“ у *Српска теологија данас 2011.*, зборник радова, Београд 2012.

M. Žepić, *Latinsko — hrvatski rječnik*, XIII izdanje, Zagreb 2000.

¹⁶ Упоредити са М. Васиљевић, *History, Truth, Holiness*, Sebastian Press, 2011, 41.

¹⁷ *Ibid.*, 43.